

PAL

53

Handwritten signatures and initials, including 'Αδ' and 'ΒΕΒ'.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΛΟΝ

ΙΩΑΝΝΗΝ ΔΕΛΦΙΝΟΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ

ΤΟΥ

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ (1289). (+)

Μεταξύ τῶν ἐκ τῶν Μετεώρων εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις ἐθνικὴν βιβλιοθήκην μετενεχθέντων χειρογράφων κωδικῶν εὑρηται καὶ τὸ παρὰ πόδας ἐκδιδόμενον πρωτότυπον χρυσοβούλλον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, ἐκδοδομένον κατὰ Μάρτιον τοῦ ἔτους 6797 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἧτοι τοῦ 1289 μετὰ Χριστόν. Εἶνε δὲ τοῦτο εἰλητάριον ἐπὶ περγαμνῆς ἔχον μῆκος μὲν 2,23 πλάτος δὲ 0,351, οὗ μόνον τὰ 0,251 εἶνε γεγραμμένα, τοῦ λοιποῦ πλάτους ἑκατέρωθεν καταλαμβανομένου ὑπὸ τῆς ἀγράφου ῥας.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ χρυσοβούλλου τούτου εἶνε σαφές. Πρόκειται περὶ ἐπικυρώσεως κτημάτων δωρηθέντων τῇ ἐγγύς τῆς πόλεως Φαναρίου κατὰ τὴν θέσιν Λυκουσάδος κειμένη μονῇ Παναγίας τῆς Ἐλευούσης· εἶχον δὲ δωρητῆ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος κτήματα εἰς τὴν εἰρημένην μονὴν ὑπὸ τῆς συζύγου τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου Κομνηνοῦ τοῦ Δούκα ἣτις τὸ μοναχικὸν ὑποδῦσα σχῆμα ἐκλήθη Ὑπομονή. Ἐκειντο δὲ τὰ κτήματα ἐκεῖ μὲν ὅπουδῆποτε, ἧτοι περὶ τὴν χώραν τοῦ Φαναρίου, τινὰ δὲ καὶ ἀπώτερον ἐν Θεσσαλίᾳ, ἀλλ' ὁ ἀκριβὴς προσδιορισμὸς ἀπάντων δὲν εἶνε εὐχερὴς, δέον δὲ νὰ ἐπιχειρηθῇ ὑπὸ τινος τῶν ἰθαγενῶν ἢ τῶν αὐτόθι παρεπιδημούντων λογίων. Τοῦθ' ὅπερ γνωρίζομεν εἶνε ὅτι ἡ μονὴ τῆς Ἐλευούσης δὲν σώζεται τὴν σήμερον, ἀλλ' ὁ χώρος ἐν ᾧ ἔκειτο διατηρεῖ καὶ νῦν τὸ αὐτὸ ὄνομα, καλούμενος Λυκουσάδα κατὰ παράλειψιν ἢ κατάπνιξιν ἐν τῇ προφορᾷ τῆς συλλαβῆς ου τῆς παλαιᾶς Λυκουσάδος. Κατὰ τᾶλλα ἡ ἑρμηνεία τοῦ χρυσοβούλλου εἶνε εὐχερὴς εἰς τοὺς διατρίβοντας περὶ τὰ τοιαῦτα, οὐδὲ παρέχει τι πλὴν τῶν γεωγραφικῶν ὀνομάτων τὸ δυσξέμβλητον, ἄτε συντεταγμένον κατὰ τὸν συνήθη τύπον καὶ περιέχον πράγματα καὶ ἄλλοθεν πολλαχῶς γνωστά. Ἀρκεῖ δὲ νὰ σημειώσωμεν τὰ ἐξῆς ὀλίγα. Οἱ πάροιχοι εἶνε οἱ γνωστοὶ ἐναπόγραφοι τῶν βυζαντιακῶν χρόνων περὶ ὧν πολλαχῆς γίνεται λόγος ἐν τε διαφόροις νομικαῖς

ΔΕΛΤ. ΙΝΣΤ. ΕΤΑΙΡ.

A-1883-4

8

(+) Ἰδ. Ν. Ἐλληνισμ. 10 (1913) σ. 346.

συγγραφαῖς τῶν Βυζαντινῶν καὶ ἐν τοῖς χρυσοβούλλοις (1).—Τὸ παρὰ τὰ Τρίκκαλα λουτρὸν ἦτο βεβαίως γνωστὸν τι καὶ οὐκ ἄσημον κτίριον, ὅπως ἰδίᾳ ἀναφέρεται ὁ δὲ τύπος τῆς λέξεως *λοετρον* εἶνε συνηθέστατος παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς. — Περὶ ἐργοὶ εἶνε αἱ τοπικαὶ ὀνομασίαι Πρακτικᾶτος, Σιμισαράτοι, Λεβαχάτοι, Ταρωνάτοι αἱ φέρουσαι κατάληξιν μὲν λατινικὴν, οὐκ ἀσυνήθη παρὰ Βυζαντινοῖς, τύπον δὲ ὀνόματος καθαρῶς οἰκογενειακοῦ. Δεικνύουσι δὲ ἡμῖν ταῦτα οὕτως ἐπιφανῶς τὴν γέννησιν ὀνομάτων τοπικῶν ἐξ οἰκογενειακῶν, οἷα ἐπῆλθε κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας οὐ μόνον ἐν Ἑλλάδι ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς χώραις τῆς Δύσεως, ὥστε σχεδὸν διστάζει ὁ ἀναγινώσκων τὸ χρυσοβούλλον κατὰ πρῶτον, ἂν πρόκειται ἀληθῶς ἐνταῦθα περὶ χωρίων ἢ περὶ ἀνδρῶν. — Τὰ *σαντάλια* τὰ ἐν τῇ λίμνῃ τοῦ Ἐζερῶ εἶνε ἀλιευτικαὶ λέμβοι, τὸ δὲ ὄνομα παρέλαβον, ὡς γνωστὸν, καὶ οἱ Τοῦρκοι *σαντάλ* καλοῦντες τὰ πλοιάρια. Καὶ τὸ μὲν ὄνομα Ἐζερὸς φέρει σήμερον τὸ τῇ λίμνῃ παρακείμενον χωρίον *Νεζερὸς*, ἡ δὲ λίμνη εἶνε καὶ τὴν σήμερον μᾶλα πολὺχθυσ, οὕτως ὥστε οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἀποζῶσιν ἐκ τῆς ἀλιείας (2). Τὸ δὲ νέον τοῦτο ὄνομα τῆς περὶ τὴν λίμνην, τὴν παλαιὰν Ἀσπροῖδᾶ, χώρας, δὲν ἀπαρτὰ τὸ πρῶτον ἐν ταῦθα, ἀλλ' εἶνε καὶ ἄλλως γνωστὸν παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς (3). Καθ' ὅσον ὅμως γνωρίζω, αὕτη εἶνε ἡ πρώτη ἀσφαλῶς δυναμένη νὰ χρονολογηθῇ μνεῖα τοῦ ὀνόματος. — Ἡ δὲ Βούναϊνα ἀναφέρεται καὶ ὡς ἰδίᾳ ἐπίσκοπῃ, τελοῦσα ὑπὸ τὴν μητροπολιν Λαρίσσης (4). Τὴν δὲ λέξιν θέμα πρέπει ἄρα νὰ ἐκλάβωμεν ὡς ἔχουσαν τὴν ἄλλως παρὰ Βυζαντινοῖς γνωστὴν σημασίαν τῆς μεγάλης διοικητικῆς διαιρέσεως; Παρατηροῦμεν μὲν ὅτι ἐν μεταγενεστέροις τοῦ δεκάτου αἰῶνος χρόνοις γίνεται διάκρισις τῆς βορείου Θεσσαλίας ἣτις ὑπήγετο εἰς τὸ θέμα Μακεδονίας ἀπὸ τῆς δευτέρας Θεσσαλίας καλουμένης, ἣτις δὲν φαίνεται ἀνήκουσα ἅπασα εἰς τὸ θέμα Ἑλλάδος, ἀφ' οὗ ῥητῶς ἀπ' αὐτῆς διαστέλλεται τοῦ λόγου ὄντος περὶ τοῦ μητροπολίτου Λαρίσσης ὅστις φέρει τὸν τίτλον ὁ *Λαρίσσης, δευτέρας Θεσσαλίας καὶ πάσης Ἑλ-*

(1) Ἰδ. Π. Καλλιγᾶ περὶ δουλοπαροικίας παρὰ Ῥωμαίους καὶ Βυζαντινοῖς ἐν Μελέταις καὶ Λόγοις σ. 261 κ. ἔ.

(2) Γεωργιάδου Θεσσαλία, σ. 69.

(3) Ἰδ. Parthey, Notitiae Graec. episc. Not. 3, 497 ὁ Ἐζέρου, ἐνθα γραπτέον ὁ Ἐζερῶ.

(4) Αὐτόθι Not. 3, 518.

λάδος (1). Ἄλλ' ἰδία μνεία θέματος θεσσαλικοῦ φερωνυμουμένου ἀπὸ τῆς Βουναίνης δὲν γίνεται, εἶνε δὲ καὶ ὁ τόπος ἀσημότερος ἄλλων θεσσαλικῶν, ὥστε ἀμφίβολον μένει ἂν πράγματι ὑπῆρξεν ἐν τῇ βυζαντιακῇ διοικήσει θέμα οὕτω καλούμενον.

Τὸ χρυσόβουλλον σώζεται ἐν πρωτοτύπῳ, ὡς εἶπον, διὸ φέρει διὰ κινναβάρεως γεγραμμένας, ὡς συνήθως, τὰς λέξεις *λόγον* ἔνθα πρόκειται περὶ τῆς βασιλείας, τὸ ὄνομα τοῦ μηνὸς *Μάρτιον*, τὸν ἀριθμὸν τῆς ἰνδικτικῆς δευτέρας καὶ τὴν μονάδα τοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτους ἐξακισχιλιοστοῦ ἑπτακισιοστοῦ ἐνενηκιστοῦ ἐβδόμου, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἀπὸ Χριστοῦ 1289. Διὰ κινναβάρεως ἐπίσης γέγραπται πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἰδίᾳ τοῦ βασιλέως χειρὶ ἢ ὑπογραφή (2). Ἐκδίδων δὲ τὸ χρυσόβουλλον διετήρησα τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ πρωτοτύπου, ὡς πρέπει νὰ γίνηται ὅταν ἐκδίδωνται ἔγγραφα ἐπίσημα διασωθέντα ἡμῖν ἐν πρωτοτύπῳ. Μόνον δ' ἔστιζα καταλλήλως πρὸς διευκόλυνσιν τῆς κατανοήσεως τῶν γεγραμμένων.

Τελευτῶν παρατηρῶ ὅτι τὸ χρυσόβουλλον δὲν εἶνε γεγραμμένον ἐπὶ ἐνὸς κομματίου περγαμνηῆς, ἀλλὰ συγκείται ἐκ τριῶν συγκεκολλημένων ἀλλήλοις. Ἐπὶ δὲ τῶν κολλημάτων τῶν κομματίων ὀπίσθεν ἀναγινώσκωμεν τὰ ἐξῆς *Διὰ τοῦ μεγάλου λογοθέτου—Θεοδώρου—τοῦ Μουζάλωρος*. Εἶνε δὲ γεγραμμένα ταῦτα οὕτως, ὥστε τὰ γράμματα διήκουσιν ἐφ' ἐκάστου κολληματος ἀπὸ τοῦ ἐνὸς κομματίου περγαμνηῆς εἰς τὸ ἄλλο. Ἐχομεν οὕτω συνυπογεγραμμένον χάριν μείζονος κύρους καὶ τὸν πρωθυπουργὸν τοῦ κράτους, ὡς σήμερον οἱ ὑπουργοὶ συνυπογράφουσι τῷ βασιλεῖ τὰ διατάγματα. Εἶχε δὲ λόγον αὕτη ἡ μεσοσχιδῆς ὑπὸ τοῦ κολληματος αὐτόγραφος πιθανώτατα γραφή τοῦ ὀνόματος τοῦ πρωθυπουργοῦ, ὅπως μὴ εἰσχωρήσῃ νοθεία δι' ἀντικαταστάσεώς τινος τῶν κολλῶν τῶι συναπαρτιζουσῶν τὰ ἐκ πλείονων τῆς μιᾶς ἀποτελούμενα ἐπὶ περγαμνηῆς χρυσόβουλλα. Τοιαύτην δὲ σημασίαν ἔχουσι τὰ ἐνίοτε ἐν χρυσοβούλλοις ἄτινα δὲν περιεσώθησαν ἐν πρωτοτύπῳ, ἀλλ' ἐν ἀντιγράφοις ἐκ τῶν ἀρχαίων εἰλημμένοις σημειούμενα ἐν τέλει «εἶχε . . . τὸ **διὰ τοῦ λογοθέτου τοῦ δρόμου τοῦ Ἁγιοθεοδωρίτου Μεγαλῆ**» καὶ τὰ τοιαῦ-

(1) Ἰδ. Parthey Not. 3, 493. 4, 35.

(2) Τὰ διὰ κινναβάρεως γεγραμμένα ἐδήλωσα ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ χρυσοβούλλου διὰ παχέων γραμμάτων.

τα (1). Ἐδηλοῦτο δηλαδή ἐν τοῖς ἀντιγράφοις ὅτι εὕρισκετο τὸ πρωτότυπον κατεστρωμένον διὰ τῶν τοιούτων σημειωμάτων τοῦ λογοθέτου. Ὅποῖαν δὲ θέσιν συνήθως εἶχε τὸ βραχὺ τοῦ λογοθέτου σημείωμα ἀποδεικνύει τὸ ἀνά χειρας χρυσοβούλλον. Κατὰ πόσον δὲ ἐν πᾶσι τοῖς πρωτοτύποις χρυσοβούλλοις ὑπῆρχε τὸ σημείωμα τοῦτο καὶ ὑπὸ τίνος γεγραμμένον καὶ ἂν πάντοτε κατὰ τὰς συρραφὰς ἢ συναφὰς τῶν κολλῶν μόνον δι' εἰδικῆς ἐρεῦνης δύναται νάποδειχθῆ. Ἴσως δὲ γράψωμεν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἄλλοτε διὰ μακροτέρων. Ἀρκεῖτω δ' ἐνταῦθα ἡ παρακτῆρησις ὅτι ἐν Ἀγίῳ Ὄρει εἶδον χρυσοβούλλον Ἰωάννου Α' τοῦ Παλαιολόγου τοῦ ἔτους 1344, δι' παραχωρεῖ τῷ πτεῖ τῷ αὐτοῦ στρατοπεδάρχῃ Ἰωάννῃ τῷ Χούμνῳ τὸ χωρίον Ζίχταν, φέρων τὴν σημείωσιν διὰ τοῦ μεγάλου λογοθέτου Ἰωάννου τοῦ Ρασὼλ κάτωθεν τῆς ὑπογραφῆς τοῦ αυτοκράτορος. Σώζεται δὲ τὸ χρυσοβούλλον τοῦτο ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἄθω μονῇ τοῦ Φιλοθέου. — Ὁ δὲ Θεόδωρος Μουζάλων, ἀσκήτων εἰς ἐπιφανῆ οἶκον τοῦ Βυζαντίου, καίπερ τοῦ αυτοκράτορος Μιχαῆλ τοῦ Παλαιολόγου δυσμενῶς ποτε πρὸς αὐτὸν διατεθέντος (2), ἐπὶ τοῦ ἐλαίνου διαδεξαμένου Ἀνδρονίκου Β' αἰκροῦ ἀναβάς εἰς ταῦς ὑψίστας τῶν ἀξιώματων καὶ μεγίστων τυχῶν τιμῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ μνηστεια τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ μετὰ Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως (3) ἀπέθανε δὲ ὡς μοναχὸς τῷ 1294 διαδεξαμένου αὐτὸν ἐν τῷ ἀξιώματι τοῦ μεγάλου λογοθέτου τοῦ Νικηφόρου Χούμνου, καὶ ἐτάφη ἐν Νικαίᾳ ἐν τῇ μονῇ τῇ λεγομένῃ τοῦ Τορνικίου (4).

Ταῦτα θεωρῶ ἐπαρκῆ πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ χρυσοβούλλου.

† Οὐδὲν τῆς ἀληθείας ἐπικρατέστερον καὶ οὐδὲν τῆς κατ' αὐτὴν ἐπιγνώσεως ἀνθρώποις ἐπαινετώτερον· οἱ γὰρ ἐφ' ἐκάστῳ τῶν πραγμάτων τοῦ ὄντος κατ' ἀλήθειαν γινόμενοι ἐπιγνώμονες τὸ καλὸν ἂν πάντως ἐπὶ πᾶσι προέλοιτο καὶ οὐδέποτε ἂν ἐκπέσαιεν τοῦ συμφέροντος· ἀλλὰ καὶ ἑαυτοῖς προσπορίσασθαι τι δέη τῶν ὠφελούντων,

(1) Ἰδ. Zach. v. Lingenthal, Novellae Constitutiones. Nov. LXVI σ. 468. Nov. LXVII σ. 476. Nov. LXIX σ. 485 κτλ.

(2) Ἰδ. Παχυμέρους τόμ. Α' σ. 495, 16 κ. ἑ. ἔκδ. Βόννης

(3) Παχυμέρους τόμ. Β', σ. 181, 9.

(4) Παχυμέρους τόμ. Β'. σ. 192, 11 κ. ἑ.

ἂν ἑτέροις οἷς τι προμηθείας οὔτοι μεταδιδόναι σπουδάζουσι, τοῦ
 κριβοῦς ὑπάρχει τοιοῦτου κατευστοχεῖν. Τοῦτο τοῖς συνετωτέροις τῶν
 κτηρώπων ἐν οἷς περ ἂν ποιῶσι παρακολουθεῖν εἰωθὸς οὐχ ἦτον ἔστι
 διαγνῶναι καὶ τῆς τὴν παροῦσαν εἰσενεγκαμένης αἵτησιν ταῖς πράξεσι
 παρεπόμενον, τῆς μιᾶς δὴ ταύτης προσμαρτυρούσης καὶ ταῖς ἄλλαις
 τῶν πράξεων· τὸ γὰρ προσὸν ἀπὸ θεοῦ τῇ βασιλείᾳ δικαίωμα μέγα
 μὲν ἐν τοῖς κατὰ γῆν γνωρίζεται ἅπασιν· οὐ μὴν ὅτι πρόδηλον αὐτῷ
 τὸ περίοπτον, οὐκ ἐπαινετέοι παρὰ τοῦτο κριθήσονται οἱ καὶ λογιζό-
 μενοι τὸν ὄγκον καὶ τὸ ἐπιβίλλον αὐτῷ τῆς ὀφειλῆς ἀποσώζοντες
 ἐν τῷ τὴν ὑποταγὴν ἀποδιδόναι καὶ ἔργοις οἷον συνεπιψηφίζεσθαι τῆς
 ἐξουσίας τῷ ὑπερέχοντι. Τοῦτο δὴ τὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμετέρας δι-
 καίωμα, καὶ εἰς μείζον μὲν ἦν διηρμένον ταπρότερα ἀφοῦ περ πρὸς
 τὴν ἡμετέραν ταύτην ἀρχὴν ὁ πηξίμενος αὐτὴν καὶ συστησόμενος
 δημιουργὸς καὶ συνοχεὺς τοῦ παντός, ἐκείνο ἐνιδῶν ἰλέφ βλέμματι
 ἔρηκε· *πλάτυνον τὰ σχοιρίσματα σου ἐπὶ δεξιᾷ καὶ
 ἀριστερᾷ· πῆξον καὶ μὴ φείσῃ τῶν ἀνελπίτων· καὶ μέντοι καὶ ἐξετέλεσε
 καὶ διήγαγεν ἐπὶ πολλαῖς ὅτι κρατυνομένη καὶ αὐξομένη περιόδοις
 ἔτων καὶ τῶν χειρῶν ὁτέδῃποτε πειρασμένων ἀντάρων κατευμεγε-
 θούσα περιεγίνετο.* Εἶτα ἐκκαυθείσης ἀνωθεν ὀργῆς διὰ παιδείαν πάν-
 τως συμφέρουσαν, βήματι τὸ δὴ λεγόμενον ἐκινήθη καὶ μεταπεπτώ-
 κει πρὸς τὸ χεῖρον τὰ πράγματα καὶ ἡ ἀρχὴ ἐς τὸ βραχύτατον συνέ-
 σπάλη· καὶ ἐπὶ μετρίοις ὅροις συνεληλαμένη εὐδύνετο· πρὸς γὰρ τοι
 τοῖς ἄλλοις μᾶλλον δέ γε πρὸ τῶν ἄλλων καὶ αὐτῆς ἐξεπεπτώκει τῆς
 βασιλευούσης τῶν πόλεων, ἕως ὃ παιδεύων ἔχει τοῦ ἰσχυροῦ μόνον
 καὶ εἰς τέλος μὴ παραδίδους, οὐδ' ἵνα πλήρη πλήτων, ἀλλ' ἵνα πρὸς
 τὸ κρεῖττον μετίθεται, τὰ τε ἄλλα τῶν τῆς ἀρχῆς ἐξερρηγῶτων
 καὶ αὐτὴν τὴν βασιλεύουσαν ἐπανεσώσατο πόλιν, καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον
 αὐθις τῇ αὐτοῦ καὶ ἀρωγῇ καὶ συνῆρσει τὰ τῆς ἀρχῆς ἐπανάεδραμε.
 Τότε δὴ ἐν τῇ κινήσει τῶν πραγμάτων ἐκείνη ἢ τὰ δυσχερῆ ἐπλεό-
 νασε, τότε πρὸς πολλοὺς πολλὰ τῶν τῆς ἀρχῆς μεταπέπτωκε καὶ ἔτι
 δὴ ἐς τὸ παρὸν πόλεων τινὲς καὶ χωρῶν ἔστιν οἷς τῶν τότε κατα-
 σχόντων ὡς εἰς ἰδιόζουσάν τινα τὴν δεσποτείαν κατέχονται· ἀλλ' ὑπο-
 κύπτουσι τῷ ἡμετέρῳ κράτει καὶ τὴν ὑποταγὴν δικαίως ἀσπάζονται.
 Ἡ μέντοι τῷ περιποθίτῳ συμπενθήρῳ τῆς βασιλείας μου τῷ σεβα-
 στοκράτορι ἐκείνῳ Κορνηνῷ κυρῷ Ἰωάννῃ τῷ Δούκα κατὰ κόσμον

χρηματίσασα σύζυγος εἶτα τὸν μοναδικὸν ζυγὸν ὑποδύσα Κομνηνὴ
 κυρὰ Ὑπομονὴ ἢ Δούκαινα, τὸ τῆς βασιλείας καλῶς ἐπεγνωκυῖα δι-
 καιώμα, καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ἐν θεβαίῳ τὴν τῶν προσόντων ἀποφέρεισθαι
 κτῆσιν, οὔτε μὴν καθ' ἓνα τῶν ἐν βίῳ, οὔτε μοναστῶν καταγῶγιον,
 εἰ μὴ τὸ κῦρος ἐπιθεῖται τούτοις βασιλικά διατάγματα, διαπέμπεται τε
 πρὸς τὴν ἡμετέραν βασιλείαν καὶ τῇ παρ' αὐτῆς συστάσῃ σεβασμιά
 μονῇ, τὸ κῦρος τῶν ἐνυπαρχόντων αἰτεῖται διὰ χρυσοβούλλου προσ-
 γενέσθαι τῆς βασιλείας μου. Ἔστι μὲν οὖν ἡ οἰκοδομηθεῖσα αὕτη καὶ
 συστάσα παρὰ ταύτης μονῆ, πλησίον που διακειμένη τοῦ ἄστεος ὁ
 Φανάριον ὀνομάζεται· τιμᾶται δὲ ἐπ' ὀνόματι τῆς πανυπεράγνου μου
 δεσποίνης καὶ θεομήτορος τῆς Ἐλεούσης, καὶ ἐπικέκληται οὕτω πως
 τῆς Λυκουσάδος· ἃ δὲ αὕτη τῇ μονῇ προσήρμοσε κτήματα ἐκεῖ μὲν
 ὅπουδῆποτε τυγχάνουσι διακείμενα· καὶ ταῦτα δὲ γε κατωτέρω ἐξ
 ὀνόματος δηλωθήσεται. Τῇ τοιαύτῃ τοιγαροῦν αἰτήσῃ αὐτῆς οὐκ ἔγνω
 δέον εἶναι ἢ βασιλεία μου ὑπέρθεν τινα δοῦναι, καὶ μὴ παραυτὰ τῷ
 τέλει ἐναγαγεῖν· ἀλλὰ τῆς εὐγνωμοσύνης ὡσπερ ἀμειβομένη ταύτην
 καὶ τῆς τοῦ καλοῦ ἐπιγνώσεως, ἐτοιμώτατα κατανεύει πρὸς τὸ αἰτού-
 μενον καὶ τὸν παρόντα χρυσοβούλλου λόγον ἐπορεύει αὐτῇ δι' οὗ καὶ
 εὐδοκεῖ καὶ προστάσσει καὶ διορίζεται κατέχεσθαι παρὰ τῆς διαλη-
 φθείσης σεβασμίας μονῆς τὰ παρὰ τῆς εἰρημένης συζύγου τοῦ μνη-
 μονευθέντος σεβαστοκράτορος προσαρμόσαντα αὐτῇ ὅποιαδήτινα κτή-
 ματα· ἃ δὴ καὶ κατὰ μέρος οὕτως ἐπ' ὀνόματος ἔχουσι· χωρίον ἢ
 Λυκουσάδα ἐν ᾧ καὶ ἡ τοιαύτη ἀνηγέρθη μονή· ἕτερον χωρίον ἢ Βα-
 τουσιάνη· τὸ περὶ τὰ Τρίκκαλα χωρίον ὅπερ εὐρίσκεται κατέχουσα ἢ
 μονὴ μετὰ τοῦ ἐκεῖσε λοετροῦ μετόχιον εἰς ὄνομα τιμώμενον τῆς
 ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐπιλεγόμενον ἢ Ῥάξα μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ παροι-
 κῶν τῶν διαλαμβανομένων κατ' ὄνομα ἐν τοῖς προσοῦσιν αὐτῷ δι-
 καιώμασιν, ἔτι δὲ καὶ τῆς κατεχομένης παρ' αὐτοῦ τοῦ μετοχίου γῆς
 καὶ τῶν μυλοθεσίων καὶ ἀμπελίων· ἕτερον μετόχιον ὁ Τριστενικός εἰς
 ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἁγίου μου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου· ἕτερον
 εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ παροικῶν καὶ ἀμπε-
 λίων καὶ τῆς προστεθείσης ἀρτίως γῆς Βλαχοκατοῦνα ἢ ἐπιλεγομένη
 Πρακτικάτους· χωρίον ἢ Γοριάνη μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ μυλοθεσίων καὶ
 ἀμπελίων· εἰς τὴν λίμνην τοῦ Ἐξερῶ σαυδάλια δύο μετὰ καὶ ἀλι-
 ῶν δύο· μετόχιον εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἁγίου μου μεγαλομάρτυ-

ρος Δημητρίου ἐν τῷ θέματι Βουναίνης διακείμενον μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ παροίκων ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν ἀμπελιῶν καὶ μυλοθεσιῶν· ἔτι τὲ εἰς τὸν τόπον τοῦ Ἀλμυροῦ χωρίον ἢ Μαγοῦλα· καὶ οἱ Σιμισαράτοι λεγόμενοι σὺν τῇ ἐκείσε γῆ τῶν Λεβαχάτων καὶ Ταρωνάτων· ἃ δὴ πάντα καθέξει ἢ εἰρημένη σεβασμία μονῆ τῆς πανυπεράγνου δεσποίνης καὶ θεομήτορος τῆς Ἐλεούσης κατὰ δεσποτείαν καὶ νομὴν ἀναφαίρετον ὡς καταμέρος διαλαμβάνονται ἐν τοῖς γεγενοῖσιν ἐπ' αὐτοῖς πρακτικοῖς, ἔτι δὲ καὶ ὡς προσεκυρώθησαν καὶ προσετέθησαν ταύτῃ παρὰ τῆς διαληφθείσης συζύγου τοῦ δηλωθέντος σεβαστοκράτορος· καὶ νεμηθήσεται αὐτὰ ἀνενόχλητα, ἀδιάσειστα τε καὶ ἀναπόσπαστα εἰς ἅπαντα τὸν ἐξῆς καὶ μέλλοντα χρόνον, ἀλλὰ δὴ καὶ ἀνώτερα πασῶν τῶν κατὰ χώραν ἐπερχομένων δημοσιακῶν ἐπηρεϊῶν τε καὶ συζητήσεων. Οὐδεὶς γὰρ τῶν ἀπάντων ἔξει ἐπ' ἀδείας ἐπὶ παντὶ τῷ νῦν καὶ μέλλοντι χρόνῳ λύμην οἰανδῆτινα ἐπάγειν αὐτοῖς ἢ διασεισμὸν καὶ ἐπιθεσιν, καὶ ὅτι ἀποτραπήσεται τῇ ἰσχύϊ καὶ δυνάμει τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου **λόγου** τῆς βασιλείας μου πᾶς ὁ τιοῦτόν τι ἐπενεγεῖν πειραθησόμενος καὶ δι' ὄχλου ὄλως γενέσθαι τῇ εἰρημένῃ σεβασμίᾳ **μονῆ** ἢ τοῖς προσοῦσιν αὐτῇ τοιοῦτοις κτημασί τε καὶ δικαιοῖς ὡς καὶ ὑπερκείσθαι ὀφειλόντων αὐτῶν ἐπηρεαστικῆς ἀπάσης καὶ ἀδίκου χειρὸς καὶ μηδεμίαν ὑφίστασθαι παρὰ μηδενὸς ἀρπαγὴν καὶ λύμην καὶ διενόχλησιν ὡς ἐντεῦθεν εἶναι καὶ τοῖς ἐν τῇ εἰρημένῃ σεβασμίᾳ **μονῆ** τὴν μοναδικὴν τε καὶ κατὰ θεὸν προελομένοις ἀγωγὴν τε καὶ βίωσιν μεθ' ἡσύχου ταύτην μετιέναι τῆς καταστάσεως καὶ ἀπολαύειν ἀταράχως τῆς θεοφιλοῦς δὴ ταύτης πολιτείας καὶ ὑψηλῆς. Διὰ γὰρ τοῦτο ἐγεγόνει καὶ ἐπέβραβεύθη τῇ διαληφθείσῃ σεβασμίᾳ **μονῆ** τῆς πανυπεράγνου μου δεσποίνης καὶ θεομήτορος τῆς Ἐλεούσης καὶ ὁ χρυσοβούλλος **λόγος** οὗτος τῆς βασιλείας μου ἀπολυθεὶς κατὰ μῆνα **Μάρτιον** τῆς νῦν τρεχούσης **δευτέρας** ἰνδικτιῶνος τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ἑπτακισιοστοῦ ἔννενηκιστοῦ **ἑβδόμου** ἔτους· ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εὐσεβὲς καὶ θεοπρόβλητον ὑπεσημήνατο κράτος : † **Ἀνδρόνικος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αυτοκράτωρ Ῥωμαίων Δούκας Ἄγγελος Κομνηνὸς ὁ Παλαιολόγος.** †

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΠΕΡΙ ΔΥΟ ΙΠΠΟΤΩΝ ΕΞ ΗΠΕΙΡΟΥ.

Ἐν τέλει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 551 ἑλληνικοῦ κώδικος τῆς ἐν Μονάχῳ Βιβλιοθήκης εἶναι γεγραμμένη ἐπὶ τοῦ σταχώματος ἡ ἐπομένη σημείωσις:

« αὐτῶν Ὀκτωβρίου ε' ἰνδικτ. α'. Ἐν πόλει Ἄλλα Βασιλεὺς τῆς Ἀλαμανίας ἔποιε καθαλιέριδες κύρ Ζῶτο Χῶτο ἐκ πόλεως Ἰωαννίνων καὶ κύρ Νικόλαον Καρατζῆ ἐκ πόλεως Ἄρτης ».

Ἡ ἐν τῇ σημείωσει ταύτῃ ἀναφερόμενη πόλις εἶναι οὐχὶ Ἄλλα ἡ Σαξονικὴ, ἀλλ' ἡ τιρολικὴ Ἄλλα· τοῦτο δ' εἰκάζομεν γινώσκοντες ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Μαξιμιλιανὸς ὁ Α' διέτριψεν ἀπὸ τῆς 20 Αὐγούστου μέχρι τῆς 5 Ὀκτωβρίου 1497 ἐν τῇ πλησίον τῆς Ἄλλης κειμένῃ πόλει Ἰνσβρουκ. Ἐν τοῖς περισωθεῖσιν ἐγγράφοις οὐδαμῶς μνημονεύεται ἡ μετάβασις τοῦ αὐτοκράτορος εἰς Ἄλλα, εἰξεύρομεν μόνον ὅτι τὴν 12 Ὀκτωβρίου εὐρίσκατο οὗτος ἐν Steinach (1).

Τὰ ὀνόματα τῶν Ἡπειρωτῶν, οὓς ἐποίησεν ἱππότας ὁ Αὐτοκράτωρ εἰσὶν ἄγνωστα ἡμῖν· ὁ ἕτερος τούτων, ὁ Ζῶτο Χῶτο ἦν πιθανῶς ἀλβανικῆς καταγωγῆς, ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματός του ἐμφαίνεται.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

(1) Βλ. Forschungen zur Deutschen Geschichte. Göttingen, 1862 τ. I. σ. 357 καὶ τὸ αὐτόθι ἀναφερόμενον σύγγραμμα τοῦ Müller, Reichstagstheat. unter Max I. τ. I σ. 532. Ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ εὐρίσκατο ἐν Ἄλλῃ τῇ 18 Σεπτεμβρίου καὶ τῇ 5 Σεπτεμβρίου ἐξάγεται ἐξ ἐγγράφων τοῦ ἐν Στουτγάρτῃ ἀρχιεπίου· ὅτι εὐρίσκατο αὐτόθι τῇ 26 Σεπτεμβρίου ἐκ τοῦ Schöpfung, Hist. Zar. Bad. VI, 491.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000050636